

Språkvårdsspalten

Vbl 3/3-71

1

En fråga som jag ibland ställts inför är, om *i fjol* är korrekt eller om det inte är bättre att säga *senaste år*. — *I fjol* är utan allt tvivel det riktiga uttrycket. Det är också det naturliga för många och i österbottnisk dialekt hör det utan vidare hemma. *Senaste år* är, såvitt jag kan förstå, en översättning av finskans *viime vuonna*. Det är okänt i rikssvenskan. *I fjol* är däremot allmänt skandinaviskt (danskans *i fjor*). I det här sammanhanget kan nämnas att *senaste söndag* (måndag osv) också är speciellt finlandssvenskt; *i söndags* är det korrekta uttrycket och är väl känt i dialekt. *Senaste söndag* är nog en översättning av *viime sunnuntaina*. Det är allt skäl att bruka *i söndags* liksom *i fjol*.

2

En frågeställare i Vasa ställer en fråga om *di* och *dom*. — Frågan har berörts i denna spalt för flera år sedan. Det är så länge sedan att jag anser mig kunna skriva några ord om saken. Ordet *de* har länge uttalats *di*. Det är den vanligaste formen i finlandssvenskt normalspråk. Dialekterna ställer sig lite olika. Många österbottniska mål har *di*, andra säger *dem* även som subjekt (*dem se he*). Däremot är *dom* vanlig i sydfinländska mål. I Sverige är *di* starkt på retur. Det brukas mest i Sydsverige, men även där säger yngre ofta *dom*, och i det övriga Sverige är *dom* den absolut dominerande formen. Många rikssvenskar uppfatta *di* som dialektalt. Numera hö-

man inte sällan *dom* i stadsspråk här hos oss, kanske särskilt i Helsingfors. *Dom* är i Österbotten säkert rikssvensk påverkan och kan också vara det i södra Finland, men kan i vissa fall (i Helsingfors t. ex.) bero på inflytande från nyländsk dialekt. Hur skall man då ställa sig till *dom*? Hos oss uppfattas väl *di* som det korrekta, men *dom* håller på att vinna så mycket terräng, att det knappast kan fördömas. I uppläsning av högtidlig text kan *de* brukas.

3

Samme frågeställare undrar vad dialektordet *kvamnar* kommer av. »Har det något att göra med *kvävas*?», undrar han. — Det är alldeles riktigt att *kvamnar* har att göra med *kvävas* (och också med *gå i kvav*). Slutet *-na* i *kvamna* är detsamma som i t. ex. *gulna*, *storkna* och anger att något börjar ske: grundbetydelsen i *kvamna* är ju »tappa andan». Att vi har *m* i *kvamna*, men *v* i *kvävas* och *kvav* beror på att *v* blivit till *m* före *n* — liksom i *hamn* som motsvarar danskarnas *havn*.

Jag skall i nästa »Språkvårdsspalt» ta upp ett antal stavningsfrågor från Vasa.

Vbl 3/3 1971
Carl-Eric Thors